

AZERBEJDŻAN

Dodatek promocyjny współfinansowany przez Państwowy Komitet ds. Współpracy z Diasporą Republiki Azerbejdżanu, Azerbejdżańską Agencję Rozwoju Międzynarodowego (AIDA) oraz Ambasadę Republiki Azerbejdżanu w Rzeczypospolitej Polskiej

Azerbejdżan:

kraina zachwycających krajobrazów i bogatej kultury

Witamy w ekscytującej podróży do krainy oszałamiających krajobrazów i bogatej kultury, podczas której zagłębimy się w potencjał turystyczny Azerbejdżanu.

Ogród Filharmonii w Baku przyciąga turystów swoim niepowtarzalnym pięknem

Dzięki niezwykłym przemianom i wyjątkowej ofercie Azerbejdżan jest miejscem, które inspiruje i urzeka odwiedzających z całego świata. Niezależnie od tego, czy szukasz przygody pieszej przez bujną przyrodę, odmładzających doświadczeń wellness w najlepszych kurortach, czy też oddajesz się wielokrotnie nagradzanym doświadczeniom winiarskim i pysznej tradycyjnej kuchni, Azerbejdżan ma coś do zaoferowania każdemu. Niezwykły rozwój Azerbejdżanu jako destynacji turystycznej jest świadectwem wizjonerskiego przywództwa i strategicznej przenikliwości Hejdara Alijewa, który wytyczył ścieżkę do pomyślnego rozwoju kraju.

Kosmopolityczna stolica, rezerwat Gobustan i centrum sportów wodnych

Baku szczyci się zabytkami, galeriami sztuki, centrami handlowymi, autentycznymi restauracjami i barami z wyśmienitym lokalnym winem. Przygotuj się na to, że urzecznie Cię różnorod-

nym dziedzictwem architektonicznym miasta, w którym historia ożywa na twoich oczach. Mieszanka Zachodu i Wschodu, starożytności i nowoczesności stworzy doświadczenie przekraczające Twoje oczekiwania. W Baku odkryjesz średniowieczną atmosferę wśród brukowanych uliczek Starego Miasta wpisanego na listę UNESCO wraz z Maiden Tower i Pałacem Shirvanshah, a także rozkoszujesz się magnetyczną współczesną architekturą, taką jak elegancja Flame Towers i futurystyczne Centrum Hejdara Alijewa.

Na obrzeżach Baku odwiedzający mogą poznać prehistoryczne społeczeństwo ludzkie we wpisanym na listę UNESCO Państwowym Rezerwacie Historyczno-Kulturowym Gobustan,

Baku szczyci się urokliwymi fontannami, ponadto miasto łączy w sobie tradycję z nowoczesnością: zza kamienicy widać tzw. Wieże Ogniste

w którym znajduje się zadziwiająca kolekcja ponad 7000 starożytnych petroglifów. Obrazują one sceny przedstawiające ludzi, wojowników, zwierzęta, łodzie, tańce, polowania, karawany wielbłądów i nie tylko, a także sposoby życia sięgające od 5000 do 20 000 lat. Co więcej, w odległości krótkiej przejażdżki samochodem znajduje się tajemnica wielu wulkanów błotnych Azerbejdżanu, które szczycą się niezwykłymi księżycowymi krajobrazami. Azerbejdżan jest domem dla 700 z 1700 znanych wulkanów błotnych na Ziemi, w tym największego na świecie wulkanu błotnego Toraghay.

Piaszczyste plaże wokół Baku nad Morzem Kaspijskim są doskonałym miejscem na ucieczkę od zgiełku miasta. Istnieje wiele doskonałych klubów plażowych, z których można korzystać: od kurortów na półwyspie Absheron, do których można łatwo dotrzeć z Baku, po centrum sportów wodnych w Shurabad. Tutaj znajdziesz idealne warunki do nauki kitesurfingu na malowniczej lagunie. Po opanowaniu podstaw możesz zabrać swoją deskę na otwarte wody Morza Kaspijskiego. Zarówno profesjonaliści, jak i amatorzy mogą wziąć udział w sesjach windsurfingowych na niektórych plażach Baku.

Oprócz wybrzeża Baku podróźni mogą odkrywać wyjątkową scenierię czarnych plaż w Lankaran. Miasto położone jest na wybrzeżu Morza Kaspijskiego i posiada kilka plaż zarówno na północy, jak i na południu. Plaże te są dość niezwykłe, a miejscowi twierdzą, że czarny wulkaniczny piasek ma właściwości lecznicze, woda zaś jest najczystsza na całym wybrzeżu Morza Kaspijskiego w Azerbejdżanie.

Niezwykłe szlaki turystyczne dla miłośników przyrody

Azerbejdżan, ze swoją bioróżnorodnością i zrównoważoną turystyką, jest idealnym miejscem dla miłośników przyrody. Pomimo pandemii odnowiono 16 szlaków turystycznych w północnych i północno-zachodnich regionach Azerbejdżanu. Ponadto region może pochwalić się niedawno uruchomionym legendarnym Szlakiem Zakaukaskim o długości 97 km. Utworzone trasy turystyczne zapewniają dostęp do wspaniałych miejsc i są zaprojektowane tak, aby turyści mogli łatwo zaplanować wycieczki po wędrownie do pobliskich miast, jezior lub innych atrakcji. Każde sąsiednie miasto lub wioska oferuje liczne autentyczne restauracje, kawiarnie lub gospodarstwa, w których można zatrzymać się na tradycyjną ucztę. Takie połączenie pozwala turystom doświadczyć różnorodnych lokalnych atrakcji w jednym miejscu, bez konieczności pokonywania dużych odległości.

Aby doświadczyć prawdziwie koczowniczego doświadczenia, podążaj szlakiem turystycznym do wioski Khinalig, położonej 2350 m n.p.m. w górach Wielkiego Kaukazu. Khinalig jest uważana za jedną z najwyższych położonych wiosek w Azerbejdżanie i składa się z unikalnego dziedzictwa kulturowego. Chroniona przez rząd jako część Rezerwatu Historycznego, Architektonicznego i Etnograficznego Khinalig, wioska ta oferuje zapierające dech w piersiach widoki na góry Kaukazu i zanurza odwiedzających w autentycznym doświadczeniu kulturowym. Historycznie lokalna społeczność praktykowała transhumancję, koczowniczy

W Baku organizowane są festiwale ludowych zespołów pieśni i tańca

W odpowiedzi na rosnące zainteresowanie ekoturystyką w Azerbejdżanie aktywnie rozwija się birdwatching. Destynacja odnotowała około 400 gatunków ptaków i może pochwalić się niewielkimi odległościami między miejscami obserwacji ptaków. Podkreśla to wartość zrozumienia korzyści płynących z lokalnych zasobów i tego, o ile więcej społeczność może zyskać dzięki odpowiedniej ochronie. Praktyka obserwacji ptaków dodatkowo pokazuje wyjątkowość krajobrazów i siedlisk. Azerbejdżan oferuje bogactwo wspaniałych miejsc do obserwacji ptaków, z których każde zapewnia niesamowite przygody. Na przykład Park Narodowy Gizil Aghaj oferuje fantastyczny pokaz obserwacji ptaków, który odbywa się przez cały rok. Nachczywan oferuje również gatunki niespotykane nigdzie indziej w Azerbejdżanie, a Beshbarmag obserwuje codzienne przeloty do 200 tys. ptaków w sezonie migracyjnym.

Wyrusz w podróż do Azerbejdżanu, aby odkryć wspaniałe doświadczenia kulturowe Jedwabnego Szlaku. Dziedzicząc bogactwo tego historycznego szlaku handlowego, Azerbejdżan jest domem dla jednych z najbardziej fascynujących doświadczeń kulturowych na świecie. Jedno z tych doświadczeń można znaleźć w Historycznym Centrum Sheki, wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO i narodowym rezerwacie architektonicznym, który szczyci się bogato zdobionym Pałacem Chanów Sheki. Ten wspaniały obszar, położony w północnej części

miasta u podnóża gór Kaukazu, przeniesie Cię z powrotem na Jedwabny Szlak z jego brukowanymi uliczkami, charakterystycznymi domami, karawanserajami i wieloma rzemieślnikami wytwarzającymi autentyczne lokalne rzemiosło. Dziedzictwo Jedwabnego Szlaku można również zobaczyć w fascynującej wiosce Basgal, domu tradycyjnych jedwabnych chust znanych jako kelaghayi. Ten tradycyjny dodatek do głowy jest wykonany z naturalnych lokalnych zasobów przy użyciu unikalnej techniki batiku. Tymczasem uroczą wioska Lahidz odziedziczyła ponad 40 różnych rzemiosł praktykowanych od ponad 2000 lat, w tym produkcję kapeluszy, skór, kowalstwo i tkanie dywanów. Zanurz się w tej tętniącej życiem społeczności, aby zobaczyć niesamowitą ofertę tego bogatego kulturowo regionu.

Slow Food Travel, przemysł winiarski i wellness

Kuchnia Azerbejdżanu to zachwycająca fuzja smaków, na którą wpływ miały różne kultury, które niegdyś podróżowały wzdłuż Jedwabnego Szlaku. Unikalna geografia kraju dała również początek niektórym z najbardziej aromatycznych produktów na świecie, w tym przepysznym owocom i warzywom, orzechom i miodowi, sokom i słodyczom. Aby zachować bogactwo lokalnych produktów i odwiecznych metod gotowania, w Azerbejdżanie uruchomiono program Slow Food Travel (SFT) w ramach projektu finansowanego przez UE. Program ten nie tylko celebrytuje lokalną kuchnię, ale także promuje zrównoważone podróże, przyczyniając się do regeneracji gospodarczej i dobrobytu obszarów wiejskich. Łącząc lokalnych rolników, producentów, rzeźników, pszczelarzy, serowarów i winiarzy z restauracjami i hotelami, SFT zwiększa źródła utrzymania mieszkańców odległych regionów. Obecnie program obejmuje północno-zachodnią część Azerbejdżanu, ale rozszerza się na południe – region o zróżnicowanym wyborze produktów.

Azerbejdżan, jedna z kolebek winiarstwa, nadal rozwija się zgodnie z tą tradycją, zapewniając entuzjastom wina ekscytujące miejsce do odkrywania. Dzięki unikalnemu klimatowi i terroir kraj ten jest domem dla licznych odmian winorośli, co czyni go doskonałym miejscem do produkcji wina. Lokalne odmiany winorośli, takie jak Madrasa, Bayan Shira i Shirvanshahi, są wysoko cenione przez winiarzy za ich wyjątkowy smak i aromat. Wkład Azerbejdżanu w promowanie uprawy winorośli, produkcji wina i turystyki winiarskiej został doceniony kilkoma nagrodami Rady Europy i Europejskiego Instytutu Szlaków Kulturowych. Odwiedzający mogą oddać się degustacji wina w lokalnych winiarniach, delektować się lokalnymi przysmakami i podziwiać malownicze widoki winnic w kraju. Azerbejdżański przemysł winiarski z ogromnym potencjałem ma szansę stać się jednym z najważniejszych ośrodków uprawy winorośli w regionie.

Podczas pobytu w Azerbejdżanie warto wzbogacić swoją podróż o odświeżające doświadczenie wellness. Podróżni

mogą zregenerować umysł i duszę w renomowanych ośrodkach odnowy biologicznej rozsianych po całym kraju. Zanurz się w autentycznej terapii solnej w Duzdag, podziemnym sanatorium przekształconym z dawnej kopalni soli, gdzie możesz cieszyć się regenerującą mocą naturalnej soli. Oprócz łaźni termalnych i źródeł, znajdujących się w kilku regionach Azerbejdżanu, można również wypróbować słynne kąpiele olejowe w Naffalan, znane ze swojej zdolności do leczenia ponad 70 chorób.

Azerbejdżan jest również domem dla ponad 30 źródeł termalnych wód mineralnych o różnych stężeniach, poziomach siarki i substancji organicznych na Kaukazie. Trzy z nich znajdują się

w pobliżu uroczego miasta Gabala i są podstawą zabiegów balneoterapii w kilku światowej klasy ośrodkach zdrowia i odnowy biologicznej w mieście. Kilka wiosek w Azerbejdżanie, takich jak Haftoni w regionie Lankaran na południu kraju, słynie również ze źródeł wody termalnej, z kilkoma sanatoriami oferującymi relaksujące i terapeutyczne kąpiele w gorącej, bogatej w minerały wodzie wyphywającej naturalnie spod ziemi. Aby skorzystać z cudów tych wód termalnych, wystarczy odwiedzić luksusowy ośrodek odmładzania i relaksu Lankaran Springs Wellness Resort.

Poznaj cuda Azerbejdżanu, kraju, który rozkwit sektora turystycznego zawdzięcza wizjonerskiemu przywództwu Hejdara Alijewa. Dzięki strategicznym decyzjom i programom państwowym Hejdar Alijew położył podwaliny pod rozwój turystyki, co doprowadziło do powstania kompleksów hotelowych, kurortów i centrów

turystycznych. Jego skuteczna polityka krajowa i zagraniczna, w połączeniu z przyciąganiem ważnych inwestycji zagranicznych, zapewniła rozwój nowoczesnych ośrodków i rewitalizację turystyki krajowej. Dziś bogate dziedzictwo Azerbejdżanu, zapierające dech w piersiach krajobrazy i ciepła gościnność czekają na podróżnych poszukujących niezapomnianych wrażeń.

Wybierając Azerbejdżan jako cel swojej następnej podróży, pozostawisz siebie w stanie zachwyty i wzbogacisz swoją duszę wyjątkowymi doświadczeniami, których nie znajdziesz nigdzie indziej. Aby łatwo zaplanować idealną przygodę, odwiedź stronę Azerbaijan.travel, gdzie uzyskasz więcej informacji. •

Rada Turystyki Azerbejdżanu

Piękno azerbejdżańskiego krajobrazu zachwyca turystów

Hejdar Alijew i diaspora azerbejdżańska

„Chciałbym mieć pewność, że integralność terytorialna Azerbejdżanu zostanie przywrócona, okupowane ziemie zostaną wyzwolone, a wysiedleni z domów uchodźcy wrócą na swoje ojczyste ziemie. Oczywiście w tym zakresie wraz z organizacjami międzynarodowymi mamy dużą potrzebę w diasporze azerbejdżańskiej” – tę wypowiedź wygłosił Wielki Przywódca Narodowy Hejdar Alijew podczas I Kongresu Azerbejdżan z Catego Świata.

Fuad Muradov
Przewodniczący
Państwowego
Komitetu
ds. Pracy
z Diasporą
Republiki
Azerbejdżanu

agendy jego wizyt zagranicznych jako przywódcy państwa obowiązkowo zawierały spotkania ze społecznością azerbejdżańską mieszkającą w danym kraju. Na wszystkich spotkaniach apelowano do naszych rodaków, aby wraz z integracją z krajem, w którym mieszkają, nie zapominali o swojej historycznej ojczyźnie, nie byli obojętni na jej problemy, jednoczyli się wokół ideologii azerbejdżańskiej. Tym samym państwo azerbejdżańskie oficjalnie zadeklarowało, że jest gwarantem interesów Azerbejdżan całego świata i to właśnie Przywódca Narodowy po raz pierwszy rozpoczął systematyczną pracę na szczeblu państwowym z Azerbejdżanami mieszkającymi za granicą. Poglądy wyrażane przez wybitnego męża stanu podczas spotkań z naszymi rodakami w USA, Niemczech, Francji, Turcji, Wielkiej Brytanii, Chinach i innych krajach stały się skutecznym programem działania diaspory azerbejdżańskiej.

Szczególne dbałość Hejdara Alijewa o sprawy diaspory, realizacja jednolitej polityki państwa w tej dziedzinie oraz szereg ważnych podjętych przedsięwzięć stały się fundamentalną podstawą procesu organizacji naszych rodaków. Pod tym względem decydującym etapem w kwestii budowania diaspory było wydanie Dekretu Przywódcy Narodowego z 23 maja 2001 r. o przeprowadzeniu 9–10 listopada 2001 r. w Baku

I Kongresu Azerbejdżan z Catego Świata. Ustawa Republiki Azerbejdżanu „O polityce państwa wobec Azerbejdżan mieszkających za granicą” określała podstawy działania organów państwowych, konkretne cele i zadania związane z realizacją polityki diaspory. Podpisany przez Przywódcę Narodowego 5 lipca 2002 r. Dekret „O powołaniu Państwowego Komitetu ds. Pracy z Azerbejdżanami mieszkającymi za granicą” stał się dokumentem historycznym o wyjątkowym znaczeniu z punktu widzenia organizacji działalności diaspory azerbejdżańskiej oraz zapewnienia politycznej i ideowej jedności Azerbejdżan świata.

19 listopada 2008 r. zarządzeniem prezydenta Azerbejdżanu İlhama Alijewa powołano Państwowy Komitet ds. Pracy z Diasporą bazujący na Państwowym Komitecie ds. Pracy z Azerbejdżanami mieszkającymi za granicą. Należy podkreślić, że powołanie Komitetu, który ma służyć polityce państwa w zakresie zjednoczenia naszych rodaków mieszkających poza granicami i historycznymi terenami Azerbejdżanu wokół solidarności narodowej z dala od Ojczyzny, jak również w zakresie budowania diaspor, dowodzi wizjonerkiej osobowości Przywódcy Narodowego i stanowi przykład dla krajów świata. Wraz z utworzeniem odręb-

nej instytucji państwowej do pracy z naszymi rodakami mieszkającymi za granicą, stworzono ważny fundament dla wzmocnienia relacji naszych rodaków z ich historyczną Ojczyzną, wniesiono wkład w ideologię azerbejdżańskości i solidarności narodowej.

Dziś główne zasady idei azerbejdżańskości stworzonej przez Przywódcę Narodowego są dbale chronione i pomyślnie rozwijane przez prezydenta İlhama Alijewa. Po raz pierwszy w historii, ostatni – V Kongres Azerbejdżan z Catego Świata – odbył się poza Baku, na ziemi Karabachu, w mieście Szusza – kulturalnej stolicy Azerbejdżanu. W dniach 22–23 kwietnia 2022 r. prezydent İlham Alijew nazwał to zgromadzenie, w którym uczestniczyło ponad 400 rodaków z 65 krajów świata, Kongresem Zwycięstwa.

Na szczególne podkreślenie zasługuje dbałość i wsparcie pierwszej wiceprezydent Republiki Azerbejdżanu Mehriban Alijowej w kształtowaniu i prężnemu działaniu współczesnej diaspory azerbejdżańskiej. To właśnie działające w innych krajach z inicjatywy i przy wsparciu Mehriban Alijowej azerbejdżańskie szkoły zwane „Szkołami Karabach”, projekty i imprezy realizowane w kierunku upamiętnienia ludobójstwa w Chodźaly, mają ogromne znaczenie z punktu widzenia organizacji naszych rodaków i zapewnienia ich zjednoczenia w kwestiach narodowych. Założona przez Wielkiego Przywódcę diaspora azerbejdżańska, w ciągu ostatnich trzech lat umacniając się na poziomie wysokiego zaufania i pewnych relacji, w 2020 r. osiągnęła swój najwyższy poziom. W rezultacie Azerbejdżanie z całego świata, jednocząc się, zademonstrowali swoją solidarność z Azerbejdżanem w kwestiach narodowych. •

Fuad Muradov
Przewodniczący Państwowego Komitetu ds. Pracy
z Diasporą Republiki Azerbejdżanu

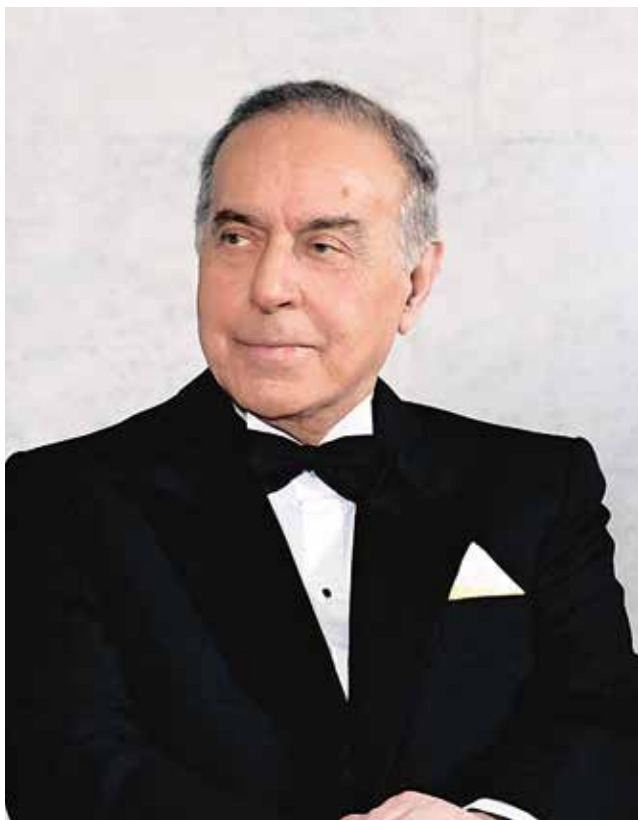
Historyczna rola

Przywódcy Narodowego Hejdara Alijewa w kształtowaniu niezależnej polityki zagranicznej Republiki Azerbejdżanu

Po odzyskaniu niepodległości państwowej w 1991 r. Republika Azerbejdżanu odniosła wielki sukces zarówno w sferze polityki zagranicznej, jak i we wszystkich innych sferach.

Azerbejdżan, który stał się wiodącym państwem regionu, jest obecnie jednym z najbardziej respektowanych krajów na świecie. Niewątpliwie wyjątkową rolę w osiągnięciu najważniejszych sukcesów odegrał Hejdar Alijew – Przywódca Narodowy azerbejdżańskiego, założyciel niepodległego państwa Azerbejdżanu, wybitny polityk i mąż stanu, którego 100. rocznicę urodzin z dumą obchodzimy w tym roku. Mieszkańcy Azerbejdżanu weszli w nowy wiek i nowe tysiąclecie właśnie w świetle inteligencji Hejdara Alijewa.

W pierwszym okresie swojego przywództwa w Azerbejdżanie Hejdar Alijew przez podejmowanie wizjonerskich i zorientowanych na cele decyzji oraz dzięki niezwykłym umiejętnościom zarządzania, stalowej woli i głębokiemu patriotyzmowi w bardzo krótkim czasie dokonał wielkiego przelomu w rozwoju dziedzin społeczno-gospodarczych, naukowych, technicznych i kulturalnych w Azerbejdżanie. Pomimo odzyskania niepodległości państwowej w latach 90. ubiegłego wieku, w wyniku agresji Armenii, nacisków zewnętrznych i konfliktów wewnętrznych, Azerbejdżan ponownie

stanął przed niebezpieczeństwem utraty państwowości narodowej. Historia dyplomatyczna i militarna pokazuje, że rola osobowości w życiu narodów i państw jest niezaprzeczalna, zwłaszcza w burzliwych momentach okresu próbnego. W tak trudnym okresie Hejdar Alijew, który powrócił ponownie do władzy, wykazał się niezrównanym poświęceniem na rzecz Ojczyzny, uratował nasz kraj ze szponów społeczno-politycznej fragmentacji i anarchii, zapobiegł głębokiemu upadkowi obserwowanemu we

wszystkich sferach, wyznaczył drogę trwałego rozwoju państwa, które odbudował i chronił od wszelkiego rodzaju zamachów.

Wszystkie etapy bogatej drogi życiowej i wyjątkowej działalności Hejdara Alijewa wzajemnie się uzupełniały i stały się żywym ucieleśnieniem głębokiego przywiązania do narodu i lojalności wobec ideologii państwowości narodowej. Hejdar Alijew – jako osoba dalekowzroczna i z dogłębną wiedzą – swoimi przemyślanymi i odważnymi decyzjami z powodzeniem rozwiązał najpoważniejsze problemy społeczeństwa azerbejdżańskiego, nie tylko w okresie niepodległości, ale we wszystkich okresach. Stojąc u boku najbardziej wpływowych polityków swoich czasów, Przywódca Narodowy odegrał wyjątkową rolę w promowaniu nowoczesnej wizji Azerbejdżanu, bogatych wartości naszego narodu i zdobyciu

godnej pozycji naszego kraju w systemie stosunków międzynarodowych. W rezultacie w krótkim czasie za sprawą swej osobowości Hejdar Alijew zmienił bieg najnowszej historii Azerbejdżanu. To linia polityczna obrona przez tę wybitną postać zapewniała solidarność narodową i stabilizację sytuacji bezpieczeństwa wokół przebiegu polityki wewnętrznej i zagranicznej kraju. Nowa strategia polityki zagranicznej, zdefiniowana przez interes narodu azerbejdżańskiego i wy-

wodząca się z interesów narodowych, zaczęła być realizowana w sposób charakterystyczny dla podstawowych zasad dyplomacji.

W ten sposób stworzono warunki do kształtowania sprzyjającego otoczenia wokół naszego kraju, normalizacji stosunków z państwami sąsiednimi, poszerzenia geografii polityki zagranicznej oraz realizacji szczególnie udanej polityki energetycznej. Uznając za główne zadanie rozwiązanie dawnego konfliktu ormiańsko-azerbejdżańskiego w oparciu o normy i zasady prawa międzynarodowego, Przywódca Narodowy zmobilizował wszystkie zasoby kraju i potencjał narodu do przywrócenia sprawiedliwości historycznej.

Kierunek polityczny Hejdara Alijewa – który odpowiadał wyzwaniom czasu i lat przyszłych, uwzględnił otaczającą nasz kraj rzeczywistość geopolityczną i wyciągał wnioski z bogatej historii państwowości naszego narodu – stał się fundamentem potężnego Azerbejdżanu. Silne państwo Azerbejdżan, które jest arcydziełem Wielkiego Przywódcy, dowiodło swojej zdolności do ochrony suwerenności i niepodległości, odnosząc chwalebne zwycięstwo w 44-dniowej Wojnie Ojczyźnianej.

Dzisiaj prezydent İlham Alijew, który jest godnym następcą spuścizny politycznej Przywódcy Narodowego, z wielkim sukcesem kontynuuje pomyślną politykę wewnętrzną i zagraniczną naszego państwa. W wyniku umiejętnej polityki zagranicznej głowy państwa umacnia się pozycja kraju jako pełnoprawnego podmiotu stosunków międzynarodowych i zwiększa się jego reputacja, wzmacniają się możliwości pozytywnego oddziaływania na procesy globalne i regionalne, a nasze narodowe interesy są w pełni chronione i realizowane. W ramach współpracy z partnerami regionalnymi i międzynarodowymi projekty energetyczne i transportowe inicjowane i realizowane przez Azerbejdżan przyczyniają się do rozwoju współpracy regionalnej. Azerbejdżan aktywnie uczestniczy w realizacji korytarzy transportowych północ-południe i wschód-zachód oraz ma wyjątkowe znaczenie w realizacji szlaku Korytarza Środkowego.

Mówiąc o aktywnym ukierunkowaniu polityki zagranicznej Azerbejdżanu,

Dr Nargiz Gurbanova
Ambasador Republiki Azerbejdżanu
w Rzeczypospolitej Polskiej

z przyjemnością chciałabym wspomnieć o dwustronnych stosunkach naszego państwa, a w szczególności o celowej sukcesywnej polityce prowadzonej z przyjazną Polską i wspólnych wielkich osiągnięciach. W tym względzie duże znaczenie miała pierwsza oficjalna wizyta prezydenta Republiki Azerbejdżanu Hejdara Alijewa w Polsce w 1997 r. oraz wizyta prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 1999 r. w naszym kraju. Właśnie w wyniku wspomnianych wizyt nawiązano relacje między głowami państw oparte na szczerości i wzajemnym zaufaniu oraz stworzono warunki do kształtowania się przyszłych stosunków współpracy. Te dwustronne stosunki, oparte na solidnych podstawach, były rozwijane przez prezydenta İlhama Alijewa. W szczególności przyjazne relacje, jakie istniały między głową państwa Azerbejdżanu a prezydentem Polski śp. Lechem Kaczyńskim, stały się sprzyjającą podstawą do poszerzania współpracy między Azerbejdżanem a Polską.

Dzisiaj z zadowoleniem stwierdzamy, że stosunki między Azerbejdżanem a Polską mają głębokie korzenie historyczne i przyjazne tradycje. Nasze historyczne relacje stworzyły solidny fundament współpracy w czasach nowożytnych. Obecny stan naszych stosunków, które opierają się na tradycjach przyjaźni między naszymi narodami i wzniósł się do poziomu partnerstwa strategicznego, daje poczucie satysfakcji obu stronom.

Dzisiaj Azerbejdżan przywiązuje dużą wagę do stosunków z Polską. W ubiegłym roku na wysokim poziomie obchodzono 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych między Republiką Azerbejdżanu a Rzeczypospolitą Polską. Wzajemne wizyty, rozszerzająca się współpraca na polu politycznym, gospodarczo-handlowym, kulturalnym i innych sferach charakteryzowały 30-letnią historię naszych stosunków dyplomatycznych. Warto zauważyć, że w 2022 r. przypadła 5. rocznica podpisania „Wspólnej deklaracji w sprawie mapy drogowej dotyczącej strategii partnerstwa i współpracy gospodarczej między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Azerbejdżanu”, która jasno odzwierciedla charakter naszych stosunków.

Uważam, że istnieją dobre perspektywy rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy między Azerbejdżanem a Polską. Mamy możliwość dalszego zacieśniania i rozszerzania naszej współpracy, wykorzystując w pełni istniejący potencjał m.in. w sferze gospodarki i transportu. Wierzę, że stosunki azerbejdżańsko-polskie będą się nadal rozwijać i pomyślnie rozszerzać dzięki wspólnym wysiłkom zgodnym z interesami naszych państw i narodów. Bez wątplenia Przywódca Narodowy Hejdar Alijew, który pozostawił niezatarty ślad w kronikach naszej państwowości, przez całe życie był dumny z bycia Azerbejdżaninem i jest źródłem narodowej dumy i honoru, zawsze będzie pamiętany z szacunkiem dla jego wyjątkowych zasług w kształtowaniu stosunków azerbejdżańsko-polskich. •

Dr Nargiz Gurbanova
Ambasador Republiki
Azerbejdżanu
w Rzeczypospolitej Polskiej

Fundacja

im. Hejdara Alijewa

Fundacja im. Hejdara Alijewa to organizacja dobroczynna zajmująca się realizacją ważnych projektów w Azerbejdżanie i na całym świecie, a jednocześnie propagująca zasady humanizmu i współpracy.

Zaraz po jej założeniu w 2004 r. fundacja udowodniła, że jest największą świętynią innowacji, kreatywności i pomocy. O podążanie w tym kierunku zadbała prezes fundacji, Pierwsza Dama Azerbejdżanu pani Mehriban Alijewa, która skutecznie prowadzi fundację.

W pierwszych latach istnienia fundacja prowadziła działania głównie w sferach społecznej i kultury. Z czasem rozszerzono zakres działalności fundacji. Dziś fundacja jest obecna w takich dziedzinach życia, jak: ochrona zdrowia, edukacja, gospodarka, sport, nauka i technologia, ochrona środowiska, promocja azerbejdżańskiej kultury poza granicami kraju itd. Działalność fundacji nadała ogromnego rozpędu procesowi kształtowania się nowego silnego społeczeństwa i przyczyniła się do rozwoju kraju, realizując wiele szeroko zakrojonych projektów.

Obecnie Fundacja im. Hejdara Alijewa wypełnia jedno z fundamentalnych założeń polityki Republiki Azerbejdżanu, tj. zapewnienie pokojowego współistnienia obywateli wywodzących się z różnych narodowości, grup etnicznych i wyznań w wielokulturowej atmosferze braterstwa i tolerancji. Najważniejszym kierunkiem działań fundacji jest realizacja projektów kulturowych, renowacja i zachowanie obiektów historycznych i sakralnych w Azerbejdżanie i poza jego granicami.

Fundacja im. Hejdara Alijewa przywiązuje zatem szczególną wagę do renowacji i odbudowy azerbejdżańskich meczetów, kościołów i synagog. Przykładami obiektów objętych takimi pracami są: Prawosławne Centrum Religijno-Kulturowe Eparchii Bakijskiej, Kościół Rzymskokatolicki i Synagogi Żydów Aszkenazyjskich oraz Górskich, a także

Prezes fundacji Mehriban Alijewa w otoczeniu dzieci

renowacja tradycyjnego żydowskiego domu w rejonie Guba w Azerbejdżanie.

Poza granicami Azerbejdżanu przeprowadzono renowację Sali Filozofów w Muzeum Kapitolińskim w Rzymie, Muzeum Architektury Trapezitsa, odbudowę cerkwi prawosławnej i meczetu Bajrakli w Serbii, Parku Przyjaźni oraz Ośrodka dla Dzieci i Młodzieży Niewidomych i Słabowidzących w Bośni i Hercegowinie, renowację zniszczonego i spalonego podczas II wojny światowej zamku w Berlinie, oraz budynku pięciopiętrowego dormitorium Rzymskokatolickiego Ośrodka dla Dzieci Słabowidzących im. Władysława Batthyány-Strattmanna na Węgrzech. Ponadto warto wymienić tutaj projekty zrealizowane we Francji.

Przeprowadzono remont siedmiu kościołów z X, XI i XII w. w siedmiu miejscowościach w departamencie Orne, renowację witrażowego sufitu katedry Najświętszej Marii Panny w Strasburgu i pomników w pałacu wersalskim, jak również otwarto nowe sale poświęcone sztuce islamu w Muzeum Luwr. Zrealizowane projekty stanowią istotny wkład w ochronę światowego dziedzictwa kulturowego, historycznego i religijnego. Przyczyniają się również do rozwoju relacji między różnymi kulturami i wyznaniami, ponieważ podkreślają wagę zagranicznych zabytków sakralnych i kulturowych dla naszego państwa. Należą również do najlepszych przykładów współpracy międzynarodowej z fundacją. Z wielu kierunków współpracy transgranicznej najważniejsza jest współpraca ze Stolicą Apostolską.

22 maja 2002 r. na zaproszenie prezydenta Azerbejdżanu Hejdara Alijewa w Azerbejdżanie oficjalną wizytę złożył papież Jan Paweł II. Wizyta odbyła się w dziesiątą rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych między Azerbejdżanem a Stolicą Apostolską. Kolejną wizytę w Azerbejdżanie złożył papież Franciszek, który spotkał się z ciepłym przyjęciem w 2016 r. Podczas oficjalnej wizyty w kraju papież wziął udział w uroczystej eucharystii w kościele Niepokalanego Poczęcia w Baku. Następnie uczestniczył w spotkaniu z najwyższym muftim muzułmanów Kaukazu w meczecie im. Hejdara Alijewa. Papież był również uczestnikiem dialogu międzyreligijnego z przedstawicielami innych wspólnot wyznaniowych Azerbejdżanu.

Fundacja im. Hejdara Alijewa pielęgnuje tradycje współpracy i przyjaźni, realizując wielkoskalowe projekty w państwie-mieście Watykan. Z inicjatywy fundacji udało się pomyślnie zrealizować cyfryzację manuskryptów z Watykańskiej Biblioteki Apostolskiej oraz renowację posągu Zeusa i Sali Sykstyńskiej w Muzeum Watykańu, katakumb św. Marcelina i Piotra, katakumb św. Sebastiana oraz ptaskorzeźby „Spotkanie papieża Leona I Wielkiego z wodzem Hunów Attylą” w bazylice Świętego Piotra. W roku 2021 Fundacja im. Hejdara Alijewa podpisała umowę o współpracy z Radą Archeologiczną Stolicy Apostolskiej dotyczącą renowacji katakumb św. Komodilli.

Prezes Fundacji im. Hejdara Alijewa, pierwsza wiceprezydent Azerbejdżanu pani Mehriban Alijewa osobiście przywiązuje

Inauguracja odrestaurowanych katakumb św. Marcelina i Piotra w Watykanie, 2016 r.

Pierwsza wiceprezydent Azerbejdżanu Mehriban Alijewa w 2021 r. otrzymała Krzyż Wielki Orderu Piusa IX

ogromną wagę do projektów renowacyjnych oraz udziału w ceremoniach otwarcia. W ramach oficjalnej wizyty delegacji prezydenta Azerbejdżanu pana İlhama Alijewa w Watykanie pani Mehriban Alijewa osobiście spotkała się z papieżem Franciszkiem. Zapoznana się również z procesem restauracji zabytków i osobiście sprawdziła postępy prac.

W uznaniu zasług i działalności w dziedzinie promowania kultury, w tym współpracy z instytucjami Stolicy Apostolskiej, podczas oficjalnej wizyty w Watykanie w roku 2021 Mehriban Alijewa otrzymała Krzyż Wielki Orderu Piusa IX, jedno z najwyższych odznaczeń nadawanych przez Stolicę Apostolską. •

Źródło: Fundacja im. Hejdara Alijewa

Azerbejdżańskie mistyczne kobierce

Azerbejdżanie to jeden z najstarszych narodów świata. Zastużenie czerpią ogromną dumę z zabytków swojej kultury materialnej, bogatej literatury, sztuki i kultury muzycznej.

Tkanie kobierców to jedna z najstarszych dekoracyjnych sztuk użytkowych Azerbejdżanu. Dla Azerbejdżan kobierce to zarazem część dziedzictwa narodowego i uniwersalna wartość kulturowa. Tradycyjne azerbejdżańskie kobierce „mówią”, tzn. potrafią przemówić do każdego, kto rozumie ich język. Każdy wzór ma swoje znaczenie, a każda kompozycja zawiera informacje przekazywane przez stulecia kolejnym pokoleniom. Azerbejdżańskie kobierce stoją na straży tradycji. To ozdobne „teksty” przekazujące za pomocą świętych symboli informacje o wierzeniach przodków, obiektach kultu i koncepcjach religijnych sprzed tysięcy lat. Przyciągają uwagę tajemniczym urokiem i na pierwszy rzut oka wydają się nie do rozszyfrowania. Wprawne oko odczyta jednak całe historie i odnajdzie klucz do azerbejdżańskich tradycji.

Wybitny polityk i przywódca narodu Azerbejdżanu, Hejdar Alijew, doskonale zdawał sobie sprawę, że oprócz rozwoju gospodarczego każdy niezależny kraj potrzebuje własnej kultury. Wysoce cenit prastarą sztukę tkania kobierców i nieustannie zabiegał o jej ochronę. Szacunek tego wielkiego przywódcy dla sztuki tkania kobierców wydał owoce. Państwowe Muzeum Dywanów i Sztuki Użytkowej rozpoczęło działalność w 1967 r. Placówkę założono z inicjatywy Latifa Kerimowa, autora encyklopedii „Azerbejdżańskie kobierce”. Podstawę prawną stanowił dekret Hejdara Alijewa, który zapewnił muzeum szerokie wsparcie finansowe. W ten sposób umożliwiono gromadzenie w mu-

zeum zabytkowych azerbejdżańskich kobierców i przykładów ludowej sztuki użytkowej na większą skalę. W 1972 r. odbyło się uroczyste otwarcie muzeum z udziałem samego Hejdara Alijewa.

W chwili utworzenia było to jedyne muzeum poświęcone sztuce tkania dywanów. Początkowo mieściło się na Starym Mieście w Meczezie Piątkowym. W roku 1991 muzeum przeniesiono. Prezydent İlham Alijew zdecydował bowiem o budowie odrębnego budynku, w którym muzeum miałyby lepsze możliwości prezentowania unikatowych dywanów – perel Azerbejdżanu. W 2014 r. muzeum ponownie zmieniło adres, tym razem na nowy budynek w nadmorskim parku. Obecną siedzibę muzeum zaprojektował austriacki architekt Franz Janz. Projekt bryły ma przypominać olbrzymi zwinięty dywan.

Azerbejdżańska sztuka tkania dywanów została wpisana na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO w 2010 r. z inicjatywy wiceprezident Republiki Azerbejdżanu pani Mehriban Alijowej i prezeski Fundacji im. Hejdara Alijewa, który odegrał niezastąpioną rolę we wzmacnianiu partnerskich relacji między UNESCO a Azerbejdżanem.

Najważniejszym państwowym producentem ręcznie tkanych dywanów na Kaukazie jest działająca od 1928 r. firma Azerchalca ASC, która wznowiła działalność 5 maja 2016 r. na mocy dekretu prezydenta Republiki Azerbejdżanu İlham Alijewa w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, tj. sztuki tkania dywanów. Azerchalca ASC jest jedyną instytucją w regionie (choć nie w Azerbejdżanie), której pracownicy to w większości kobiety.

Azerchalca ASC wyznacza nowe kierunki, nie tracąc przy tym z oczu klasycznych i tradycyjnych elementów sztuki tkania kobierców. Zaprasza do współpracy artystów konceptualnych, którzy na podstawie tradycyjnego wzornictwa opracowują bardziej współczesne projekty. Azerchalca ASC wie, że każda forma sztuki musi się rozwijać, inaczej zaniknie. Stąd podtrzymuje tradycje ludowej sztuki tkania dywanów, jednocześnie wyznaczając nowe trendy. W tym celu zaprasza do współpracy słynnych lokalnych artystów sztuki współczesnej, artystów cieszących się międzynarodowym uznaniem i projektantów mody. •

Emin Mammadov
Prezes Zarządu
Azerchalca ASC
Honorowy Działacz Kultury
Republiki Azerbejdżanu
Profesor nadzwyczajny
Państwowej Azerbejdżańskiej
Akademii Sztuk Pięknych

Kelaghai to nazwa bardzo popularnego w Azerbejdżanie na przestrzeni wieków atrybutu damskiej odzieży, a mianowicie tradycyjnej chusty. Jest to część narodowego stroju azerbejdżańskiej kobiety, który określa cechy życia, światopoglądu, wartości duchowych i estetycznych ludzi, a tym samym stanowi niezależny przejaw kultury azerbejdżańskiej.

W Azerbejdżanie istnieje kilka rodzajów nakryć głowy, z których można wymienić choćby: orpek, szal, czarszaf, czadorę oraz kelaghai, która wyróżnia się spośród innych rodzajów nakryć głowy. Jedną z tych cech jest przede wszystkim tkanina, z której wykonuje się chustę kelaghai. Kelaghai musi być zrobiona z naturalnego jedwabiu, przy czym z określonego rodzaju tego materiału, zwanego w dawnych czasach jedwabiem kelaghai. Drugi ważny element charakterystyczny dla tego nakrycia głowy to kształt – kelaghai musi mieć kształt kwadratu tkanego z całego kawałka materiału. Kolejnym istotnym elementem kelaghai jest jej wymiar – powinna być duża, o wymiarach ok. 140–160 cm, lecz jednocześnie nie musi pokrywać całego ciała kobiety. Ważnym aspektem jest także wzornictwo – wzory kelaghai muszą być wykonane koniecznie w określonej technice, która w Azerbejdżanie nosi nazwę „basmanachysz”, a w świecie znana jest jako technika gorącego batik. Wzory na kelaghai mogą być tylko na krawędziach lub na całej chustce.

Historia kelaghai jest ściśle związana z dziejami rozwoju jedwabnictwa w Azerbejdżanie, który przez stulecia był znany jako kraj jego wytwarzania, miejsce połączenia Północy z Południem i Wschodu z Zachodem na Wielkim Jedwabnym Szlaku. W notatkach średniowiecznych podróżników odwiedzających Azerbejdżan, m.in. u Al-Istachri i Al-Mukaddasi (X wiek) oraz Marco Polo (XIII wiek), są wzmianki o jedwabiu i wyrobach jedwabnych. Już w drugiej połowie XVI wieku oraz w XVII stuleciu miejscowości Ordubad oraz Dżulfa (położone w Nachczywanie) były największymi ośrodkami

Kelaghai jako zjawisko kulturowe Azerbejdżanu

handlu wyrobami jedwabnymi, które stamtąd wysłano do Wenecji, Marsylii, Amsterdamu, Stambułu czy Aleppo.

Kompozycje ozdobne kelaghai składają się z wzorów posiadających długą historię. Każdy z elementów kompozycji kelaghai ma określone znaczenie. To nie jest zwykła chusta, ale element kultury o ogromnej estetycznej treści, który pomaga każdemu członkowi społeczności sprawnie poruszać się w przestrzeni norm kulturowych. Kolory i ornamenty kelaghai sprzyjają tworzeniu pewnego nastroju w procesie komunikacji. Na przykład czerwony kelaghai z arabeską jest jednym z obowiązkowych prezentów dla panny młodej od rodziców pana młodego. Właśnie ten prezent podczas ceremonii ślubnej powinien obowiązkowo zdobić pannę młodą, a goście powinni zarzucić kelaghai w jasnych kolorach na ramiona pana młodego. Czarny kelaghai

z ascetyczną ramą dokładnie oddaje nastrój odpowiadający smutnemu wydarzeniu. Zgodnie ze starą tradycją azerbejdżańska kobieta, rzucając kelaghai między walczących mężczyzn, może zatrzymać rozlew krwi. Z kolei dziewczyna daje młodemu mężczyźnie swoje kelaghai na znak przyjęcia jego oświadczenia.

26 listopada 2014 roku, dzięki staraniom prezydenta İlham Alijewa oraz Mehriban Alijowej – pierwszej damy i prezes Fundacji im. Hejdara Alijewa – chusta kelaghai została wpisana na listę reprezentatywną UNESCO pod nazwą „Tradycyjna sztuka i symbolika kelaghai, produkcja i noszenie chust damskich”, co potwierdziło efektywność dążeń i kroków podjętych w celu zachowania fenomenu kulturowego, jakim jest kelaghai. •

Prof. Rena Ibrahimbeyova
Doktor nauk humanistycznych
w zakresie psychologii

Rola AFEZ w gospodarce Azerbejdżanu

Ważną rolę w ogólnej polityce rządu Azerbejdżanu odgrywa przyciąganie inwestycji zagranicznych w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju zdywersyfikowanej gospodarki opartej na wiedzy, zorientowanej na eksport i konkurencyjnej na arenie międzynarodowej. Aby przyczynić się do realizacji tej misji oraz przyspieszyć rozwój niezwiązanych z ropą naftową gałęzi azerbejdżańskiej gospodarki, na mocy dekretu prezydenta Republiki Azerbejdżanu İlhama Alijewa z dnia 22 maja 2020 r. utworzono Wolną Strefę Ekonomiczną Alat (ang. Alat Free Economic Zone, AFEZ) i właściwy organ zarządzający Strefą (Zarząd AFEZ). Strefa znajduje się w pobliżu Międzynarodowego Morskiego Portu Handlowego w Baku, w punkcie przecięcia międzynarodowych korytarzy transportowych. Całkowita powierzchnia AFEZ to 850 hektarów, na których mieszczą się trzy odrębne strefy. Strategiczna lokalizacja na wybrzeżu Morza Kaspijskiego to dobry grunt dla inwestycji oraz kluczowy łącznik między wschodem i zachodem oraz północą i południem. Oprócz obecnych 850 ha Rząd Azerbejdżanu zarezerwował 7000 ha na przyszły rozrost AFEZ.

Azerbejdżańskie podejście do przemysłu naftowego i gazowego dowodzi, że kraj dotrzymuje obietnic złożonych inwestorom. Azerbejdżan przyjął specjalne ustawy, by uregulować relacje między inwestorami zagranicznymi a państwem w przemyśle gazowym i naftowym: nadał umowom o podziale wpływów z wydobycia i innym umowom zawieranych z inwestorami status przepisów prawa powszechnie obowiązującego w kraju.

Identyczną zasadę przyjęto w AFEZ. Ramy prawne rozwoju, działania i administrowania AFEZ określa ustawa Republiki Azerbejdżanu o Wolnej Strefie Ekonomicznej Alat (ustawa o AFEZ) przyjęta przez Parlament i podpisana przez prezydenta Azerbejdżanu jako obowiązujące prawo Republiki Azerbejdżanu. Drugim dokumentem regulującym funkcjonowanie Strefy jest regulamin wewnętrzny AFEZ wydany przez zarząd AFEZ. W ustawie o AFEZ zawarto postanowienie, zgodnie z którym regulacje prawne dotyczące AFEZ, a więc ustawa o AFEZ i regulamin wewnętrzny, są nadrzędne wobec ogólnego prawa gospodarczego. Aby wykluczyć wszelkie ewentualne kolizje norm prawnych, nieporozumienia czy sprzeczne wykładnie postanowień wynikające z rozbieżności regulacji o AFEZ a ogólnym prawem gospodarczym, azerbejdżański Parlament sporządził i wprowadził odpowiednie zmiany do prawa konstytucyjnego – które odpowiednio dostosowały normatywne akty prawne w obszarze podatków, ceł, licencjonowania, prawa pracy, rozstrzygania sporów – i ponad 80 innych ustaw Republiki Azerbejdżanu.

Podobnie jak w międzynarodowych strefach referencyjnych w AFEZ zarząd oferuje pakiet zachęt podatkowych i pozapodatkowych dla przedsiębiorstw założonych w Strefie. Są to m.in.: zwolnienie z VAT, podatku u źródła oraz innych podatków dla osób prawnych, z opłat celnych i podatków od importu do Wolnej Strefy Ekonomicznej oraz eksportu z Wolnej Strefy, całkowite zniesienie ograniczeń dotyczących walut obcych i repatriacji zy-

22 maja 2020 r. utworzono Wolną Strefę Ekonomiczną Alat (ang. Alat Free Economic Zone, AFEZ)

sków, jak również inne zachęty pozwalające stworzyć najbardziej przyjazne warunki biznesowe dla inwestorów. AFEZ jest również Strefą całkowicie eksterytorialną pod względem prawnym i administracyjnym. Strefą kieruje jeden organ regulacyjny zapewniający kompleksowe wsparcie w zakresie pozwoleń i zgód. Dzięki temu nie ma potrzeby angażowania władz państwowych.

AFEZ daje pierwszeństwo inwestorom zajmującym się zorientowaną na eksport produkcją o wysokiej wartości dodanej, jak również oferującym usługi podlegające międzynarodowemu obrotowi handlowemu, wykorzystującym innowacyjne technologie i podejście do pracy, oraz kierującym się najwyższymi międzynarodowymi standardami. Przez produkcję „zorientowaną na eksport” rozumiemy, że co najmniej 75 proc. towarów wyprodukowanych przez inwestora w AFEZ zostanie wyeksportowane poza Republikę Azerbejdżanu. Wprowadzenie takiego wymogu wynika głównie z tego, że nie jest celem AFEZ przyciąganie małych przedsiębiorców skoncentrowanych głównie na rynku lokalnym. AFEZ przyczyni się do zwiększenia poziomu eksportu oraz dalszego rozwoju gospodarki Azerbejdżanu, przyciągając inwestycje zagraniczne i zaawansowane technologie, tworząc nowe miejsca pracy oraz angażując się w przekazywanie nowych technologii, wiedzy i doświadczenia lokalnym przedsiębiorcom. AFEZ stworzy najlepsze warunki biznesowe dla swoich klientów, zapewniając im wszystko, co niezbędne, by pomyślnie założyć i rozwijać biznes w Strefie. Jednocześnie AFEZ będzie wspierać przyszłą ekspansję i wzrost przedsiębiorstw klientów AFEZ.

AFEZ pokaże również azerbejdżańskiemu narodowi, jak w praktyce wygląda przestawienie się na gospodarkę opartą na wiedzy i konkurencyjną na arenie międzynarodowej. Strefa zapewni wsparcie dla azerbejdżańskich przedsiębiorców i podmiotów biznesowych, pomagając im zdobywać nową wiedzę, wdrażać nową kulturę biznesową i nowe technologie, tworzyć innowacyjne przedsiębiorstwa i wypracowywać rzeczywistą wartość dla gospodarki i obywateli Azerbejdżanu. •

Valeh Alasgarov

Prezes Zarządu Wolnej Strefy Ekonomicznej Alat

W 1977 r. zrealizowano unikalny na skalę światową projekt mający na celu zbadanie tajemnic Wszechświata – wysłano w niekończącą się podróż w Kosmos statki kosmiczne „Voyager”. Od 43 lat urzędzenia te wędrują po nieskończonej przestrzeni kosmicznej, pokonując dystans miliona kilometrów, badając planety i próbując przekazać innym domniemanym mieszkańcom Wszechświata bogate informacje o naszym świecie zapisane na złotych płytach. Na tych płytach wśród półtoragodzinnych pereł muzyki światowej znalazł się również azerbejdżański mugham...

Azerbejdżański mugham ma własną kolorystykę i zajmuje szczególne miejsce w skarbcu muzycznym współczesnego świata. Niewiele napisano o potężnej energii sztuki muzycznej mugham, jej niezwykłym wpływie na wewnętrzny świat i świadomość człowieka. Moim zdaniem zainteresowanie wspianą sztuką słynnego Alima Gasimova bierze się właśnie z tych cech wykonania artysty.

Termin mugham jest rozumiany przede wszystkim jako gatunek i styl muzyczny: jego główną cechą jest swoboda (rytm niemetryczny) i szerokie możliwości improwizacji. Chociaż w powszechnie używanym pojęciu „mugham dastgahi” mugham jest podkreślany jako główny gatunek, jego struktura wraz z fragmentami mughamu obejmuje również „kolorystykę z dokładnym metrum i tasnify”. W czasach nowożytnych wzorowe wykonanie azerbejdżańskiej sztuki muzycznej mugham występuje w formie klasycznego trio. Ten skład obejmuje strunowy tar, kemanczę graną smyczkiem i rodzaj tamburynu – gaval. Z reguły na instrumencie gaval gra śpiewak wykonujący mugham.

Instrumenty mughamu porównuje się do symfonii, gatunku filozoficznych uogólnień w muzyce europejskiej, a nawet nazywa się to symfonią islamską, ponieważ jego głęboka treść filozoficzna i bogaty rozwój muzyczny wydają się ucieleśniać mądrość wielkiego muzulmańskiego Wschodu. W średniowieczu sztuka makam-mugham była uważana za wspólne bogactwo ludów Wschodu.

W Azerbejdżanie sztuka mugham przeszła wielki rozwój i zyskała swój wła-

Wyjątkowy muzyczny świat Azerbejdżanu zwany mugham

sny, niepowtarzalny wizerunek, a w XX wieku naznaczona została tworzeniem opery mugham i symfonicznego mugham, stykających się w sposób organiczny z europejskimi gatunkami muzycznymi. To nie przypadek, że w pierwszych latach nowego tysiąclecia – w 2003 r. – azerbejdżański mugham został wpisany na listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO.

Mugham jest uwielbiany we wszystkich regionach Azerbejdżanu, ale kiedy się słyszy słowo mugham, pierwszą rzeczą, która przychodzi na myśl, jest region Karabachu. Zamiłowanie lokalnych mieszkańców do muzyki i śpiewu wyraża przysłowie: „W mieście Szusza dzieci płaczą nad mughamem »Segah«, a śmieją się, słuchając mughamu »Shahnaz«”. Inne powiedzenie brzmi następująco: „Jeśli nie śpiewa, to znaczy, że nie pochodzi z miasta Szusza”. Od XVIII wieku w mieście Szusza, stolicy wielkiego chanatu karabaskiego, działały szkoły muzyczne, a zgromadzenia muzyczno-poetyckie („Madżlisi Uns”, „Madżlisi Faramuszan”) odgrywały niezwykle istotną rolę w życiu kulturalnym miasta. Miasto Szusza otrzymało nawet miano „Konservatorium Kaukazu”, gdyż zapewniało Azerbejdżanowi i sąsiednim krajom mistrzowskich wykonawców mughamu – śpiewaków „chanende” i muzyków „sazende”.

Jeśli nazwiemy przełom XX i XXI w. okresem nowego renesansu azerbejdżańskiego

mughamu, nie pomylimy się. Z inicjatywy Przywódcy Narodowego Hejdara Alijewa dziedziny kultury i sztuki, w tym sztuki mugham, zostały objęte szczególną opieką państwową. W 2000 r. dekretem prezydenta Hejdara Alijewa utworzono w Azerbejdżanie odrębną wyższą szkołę muzyczną – Azerbejdżańskie Narodowe Konservatorium, które bada i uczy narodowych tradycji muzycznych, przede wszystkim sztuki mugham. Tutaj nauczanie sztuki mugham prowadzone jest tradycyjną metodą nauczania – stacjonarnie i werbalnie, w relacji mistrz-uczeń. W 2008 r. z inicjatywy i organizacji Fundacji im. Hejdara Alijewa w nadmorskim parku w Baku powstało Międzynarodowe Centrum Mugham. Niezwykle nowoczesne oblicze budynku przypomina strukturę instrumentu muzycznego tar, który uważany jest za króla azerbejdżańskich narodowych instrumentów muzycznych. Międzynarodowe Festiwale Mugham, konferencje naukowe i konkursy przekształciły się obecnie w silną tradycję.

Mugham pozostawił głęboki ślad w myśleniu muzycznym Azerbejdżan. Gatunek ten nadal trwa jako żywa sztuka, zachowując starożytnego ducha i formę oraz łatwo wchodząc w interakcje z nowymi trendami muzycznymi. •

Prof. Lala Huseynova
Azerbejdżańskie Narodowe
Konservatorium
Prorektor ds. Nauki

Dziedzictwo Polaków w Azerbejdżanie

Współczesne Baku powstało na fali gorączki naftowej z przełomu XIX i XX w. Gwałtownie rosnące zapotrzebowanie na ropę przekształciło stolicę Azerbejdżanu w kosmopolityczną metropolię łączącą w sobie wschodnie i zachodnie wpływy.

Na czele niezwyklej transformacji miasta stała grupa polskich architektów. Razem z innymi Polakami pozostawili po sobie niezwykle dziedzictwo. Pod koniec XIX w. Baku było miastem w stanie ciągłej zmiany. Już w 1901 r. stąd pochodziła ponad połowa całej ropy wykorzystywanej na świecie. Gorączka czarnego złota sprawiła, że miasto zaczęło się błyskawicznie rozwijać i bogacić. Napływający do Baku nowi mieszkańcy wymusili rozbudowę miasta. W zaledwie kilka dekad Baku z prowincjonalnej miłośnicy na rubieżach rosyjskiego imperium stało się „Paryżem Kaukazu”.

W tym okresie transformację architektoniczną Baku nadzorowali kolejno trzech główni architekci. Co ciekawe, wszyscy mieli polskie korzenie: Józef Gosławski (1892–1904), Kazimierz Skórewicz (1904–1907) oraz Józef Płoszko (1907–1910). W dziale architektury Rady Miasta pracował z kolei Eugeniusz Skibiński. Polscy architekci zaprojektowali również wiele przepięknych budynków w stylu fin de siècle.

Polska i Azerbejdżan należały wtedy do carskiej Rosji. Wielu Polaków, skuszonych nowymi możliwościami oferowanymi przez szybko rozwijające się miasto, przyłączyło się do masowej emigracji ekonomicznej (z Rosji i innych państw) do Baku. Oprócz architektów do stolicy przybywali inżynierowie, naukowcy, akademicy, muzycy, lekarze i nauczyciele. Miasto było już domem wielu Polaków wysiedlonych na Kaukaz za udział w powstaniach przeciwko rosyjskiemu imperium. Polska spoleczność odegrała znaczną rolę w rozwoju przemysłu naftowego i innych obszarach. Jednak największy i najbardziej widoczny wpływ pozostawili po sobie w architekturze miasta. Polscy

Prezydium Akademii Nauk w Baku

Budynek Rady Miejskiej w Baku

Pałac Szczęścia w Baku

Ulica Polskich Architektów w Baku

architekci zaprojektowali przykuwające wzrok rezydencje i pałace dla elity naftowej Baku. Ich dziełem są również pełne przepychu budynki użyteczności publicznej i katedry. Wybitne projekty czerpały z najlepszych rozwiązań architektury lokalnej i zachodniej. Ponad wiek później pozostają wizytówkami Baku.

W czasach boomu naftowego zabudowę Baku projektowali również architekci lokalni i innych narodowości. Angażowanie zagranicznych architektów było wyrazem rosnącego zainteresowania kulturą europejską. Kulminacja tych dążeń nastąpiła w 1918 r. wraz z powstaniem w Azerbejdżanie Pierwszej Republiki Parlamentarnej Muzulmańskiego i Turkijskiego Świata.

Polskie projekty architektoniczne były realizowane również w innych częściach Azerbejdżanu. Na przykład architekt Józef Płoszko nadzorował odbudowę zniszczonego przez trzęsienie ziemi Meczetu Piątkowego w miejscowości Szemacha. Ignacy Kryształowicz był naczelnym architektem Jelizawietpola (obecnie Gandża), gdzie opracował plan generalny miasta i zaprojektował kilka

budynków. W Gusar i Zagatali wciąż stoją katolickie kościoły wybudowane przez polskich żołnierzy na wygnaniu.

Oto zjawiskowe budynki zaprojektowane przez uznanych polskich architektów: Ratusz w Baku, Instytut Manuskryptów, Prezydium Akademii Nauk (pałac Ismailiyya), Pałac Szczęścia, Biuro Prokuratury Krajowej, Muzeum Domu Rostropowiczów, Związek Architektów, Związek Spółdzielni, ulica Polskich Architektów, Narodowe Muzeum Historii Azerbejdżanu, Bakiński Dom Towarowy, budynek mieszkalny na ulicy Safarli, Państwowy Teatr Lalek, mogiła inżyniera Pawła Potockiego oraz dworzec w Baku.

Wybuch I wojny światowej położył kres niezwykłemu okresowi polskich wpływów w Azerbejdżanie. Większość Polaków uciekła bowiem przed wielkimi zmianami, jakie przyszyły w 1917 r. wraz z rewolucją październikową. Do dziś w kraju wciąż mieszka jeszcze kilkuset Polaków, głównie potomków XIX-wiecznych przybyszów. •

Źródło: Azerbejdżan – Take Another Look